

Л. О. Петкова
Д. Ю. Марущак

ВІД ПРОМИСЛОВОГО ДО КРЕАТИВНОГО МІСТА: ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В умовах посилення глобального руху людського капіталу, інформації, технологій невинно зростає роль інноваційних факторів економічного розвитку і зростання. Постіндустріальна епоха прискорює перехід до новітніх технологій, що базуються на знаннях, інформації та культурі.

В сучасних економічних дослідженнях значна увага приділяється вивченню факторів успіху так званих «розумних», креативних міст. Розрізняють три їх варіанти: як результат ефективного маркетингу, новітньої політики чи концентрації креативних індустрій. У статті розглянуто міжнародний досвід розвитку креативних індустрій на прикладі найбільш успішних міст світу. Визначено взаємозалежність між рівнем креативності та показниками економічного розвитку.

Забезпечення сталого довгострокового економічного зростання в Україні та посилення її міжнародної конкурентоспроможності напряму залежать від швидкості та ефективності використання інноваційного потенціалу постіндустріального розвитку. Структурні зміни української промисловості не враховують достатньою мірою вимоги сучасного технологічного прогресу. В статті досліджено досвід запровадження та підтримки новітніх креативних галузей у містах України та визначено необхідні умови для їх подальшого розвитку.

Ключові слова промислове місто, регіони, «розумне» місто, креативні індустрії, венчурний бізнес.

Актуальність проблеми. Новітня розбудова держави та забезпечення стійкого довгострокового зростання економіки України здійснюються в час четвертої промислової революції. До особливостей останньої належать: «стирання відмінностей між фізичною, цифровою та біологічною сферами» [1], суцільні інновації, що змінюють спосіб життя та природу людини. Новий тип промислового виробництва бере за основу великі дані та їх аналіз, повну автоматизацію, технологію доповненої реальності, Інтернет речей тощо. В контексті структурної трансформації української економіки важливо не лише здійснити реальні перетворення, але, в першу чергу, сформувати аргументовану позицію на рівні бізнесу, уряду та суспільства щодо переходу від традиційного сприйняття індустріальної спеціалізації до модерної інноваційної.

За соціально-економічною ефективністю розвитку Україна втрачає в останні десятиліття відносно не лише провідних країн світу, але навіть і тих, що розпочинали економічні реформи одночасно, з 90-х рр. XX ст. Стратегічне визначення геополітичних та гео економічних пріоритетів подальшого національного розвитку обумовлює стратегію відповідності новітнім глобальним технологічним тенденціям.

Разом з тим, в Україні існують приклади успішного впровадження сучасних технологій бізнесу та просування їх на зовнішніх ринках. Насамперед, зростає міжнародна конкурентоспроможність українського ІТ-сектора, що дозволило досягнути в першій половині 2017 р. четвертого місця за темпами зростання та п'ятого – за обсягом експорту після продукції АПК та харчової промисловості, металургійної, машинобудування та мінеральних продуктів. У світовому рейтингу ІТ за рейтингом Clutch, дослідницької компанії США, чотири українські компанії входять до 56 найбільш рекомендованих, три з них – у першій п'ятірці найкращих аутсорсингових компаній [2]. Таким чином, дослідження стану та перспектив розвитку інноваційних, креативних галузей в Україні, її регіонах та містах має високий ступінь актуальності.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Проблематика постіндустріального розвитку, креативних індустрій як новітнього напряму розвитку країн, міст та регіонів розглядається в працях численних зарубіжних та вітчизняних авторів, зокрема, Ч. Лендрі, Е. Пратт, Р. Флорида, С. Ілляшенко, Н. Ілляшенко, Н. Мезенцева, А. Мержвинська [1, 3–10]. З огляду на зростаючу актуальність цієї проблематики, залишаються важливими для подальшого дослідження питання розвитку новітніх, інноваційних, креативних галузей в Україні, що зумовило мету та завдання цього дослідження.

Формулювання цілей статті. Завданнями статті є вивчення можливостей та перспектив структурної трансформації української промисловості, розширення традиційної спеціалізації промислових міст за рахунок високотехнологічних і креативних індустрій, що відповідає новітнім тенденціям постіндустріального світу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Остання третина ХХ ст. в технологічному вимірі розпочалась із винаходом комп'ютерів подальшою еволюцією цифрових технологій та впровадженням їх у всіх сферах життя. Четверта промислова революція, що нині набирає обертів, характеризується масовим впровадженням кіберфізичних систем у виробництво.

Сучасний імператив постіндустріального розвитку, за Е. Праттом [8], полягає в тому, щоб використовувати знання, застосовуючи їх до інновацій та розширення виробництва благ. Знання стають універсальним об'єктом: повсякчас здійснюється управління знаннями, обмін знаннями, передача знань, зростає економіка знань.

Аналізуючи провідні тенденції глобального економічного розвитку, дослідники виокремлюють основні тенденції [11]: еволюція промислового виробництва – цифрові інновації та рух до стійкого врівноваженого зростання; декласифікація торгівлі, коли швидке впровадження «розумних» пов'язаних товарів змушує традиційні виробничі корпорації диверсифікувати свій бізнес перспективними послугами; «зворотні» інновації і масова персоніфікація товарів та послуг; зростаюча роль логістики і транспорту в міжнародній торгівлі; підйом мікро-ТНК – в епоху цифрових технологій і глобальних мереж конкурентні переваги отримують малі й середні фірми, здатні бути успішними на світових ринках; подальша лібералізація світової торгівлі.

Трансформація індустріальної спеціалізації української економіки в напрямі високотехнологічних галузей – це і виклик сучасній глобалізації, і нагальне завдання для підвищення міжнародної конкурентоспроможності, забезпечення стійкого довгострокового економічного зростання. Структурні пропорції промислового виробництва та сфери послуг у країні близькі до середньосвітових. Разом з тим, за показниками частки високотехнологічного експорту в структурі промислового, Україна відстає майже в 2,5 разу від середньосвітових значень та багаторазово – від країн-лідерів (Ізраїль – 19,7%; США – 20,0%; Китай – 25,8%) (рис. 1).

Рис. 1. Структурні та технологічні пропорції української економіки у міжнародному вимірі, 2015 р.

*Побудовано авторами на основі статистичних даних Світового банку. <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>

З огляду на якісні зміни світової економіки, обумовлені зростаючими гео економічними трансформаціями, принципово посилюється роль і значення окремих міст як осередків інновацій, створення і споживання нових послуг, центрів освіти, культури, технологій. Нове поняття «креативного міста» означає використання як стратегічного резерву розвитку міста людського потенціалу, бажання, мотивів, уяви і творчих здібностей. Перспективність стратегій розвитку креативних міст залежить від переліку якостей: широкий світогляд та готовність до ризику, зосередженість на довгострокових ці-

лях і чітко розуміння стратегії, здатність працювати, спираючись на місцеву специфіку, знаходити сильні сторони в очевидних недоліках, бажання слухати і вчитись [6].

З кожним роком міста відіграють все більш значущу роль в економічному, науковому і культурному житті людей і країн. Вони мають вплив на економічне, політичне, громадське життя не лише окремої країни, але й усього людства. Ця сукупність функцій і видів діяльності зумовлює умови сталого розвитку та посилення конкурентоспроможності міст.

У 2017 р. «розумне місто» – це не просто швидкий Інтернет. Поняття «розумне місто» сьогодні є комплексним, включає екологічну стійкість, доступний і надійний транспорт, доступ до освіти, розвитку місцевої економіки, де діють новітні технології. Поштовх у розвитку «розумних міст» відбивається у зростаючому розумінні того, які саме заходи потрібні для прискорення впровадження цифрових технологій. Основними завданнями на сьогодні є [12]:

- подолання розриву між «розумними» міськими програмами та стратегічними пріоритетами міста;
- підтримка виникнення міських платформ;
- зміцнення регіонального співробітництва;
- розширення партнерських екосистем, необхідних для «розумного» бачення перспектив розвитку міста.

Сьогодні в економіці знань, де споживання і виробництво базуються на інтелектуальному капіталі, важливим складником є креативність, що в цілому тісно пов'язана з економічним і соціальним розвитком. Концепція креативної економіки як розвинених країн, так і в країн, що розвиваються, надає нові можливості економічного зростання, структурного оновлення та модернізації, а реалізація креативного потенціалу забезпечує лідерство у найбільш прибуткових і перспективних сегментах глобального ринку. Зіставляючи показники креативності економік світу з їхнім ВВП на душу населення, можемо чітко спостерігати факт пропорційної залежності. Основні результати свідчать про таке: по-перше, є безперечний та вагомий зв'язок між Індексом креативності та ВВП на душу населення; по-друге, зв'язок між економічним та соціальним розвитком не є прямо пропорційним (рис. 2).

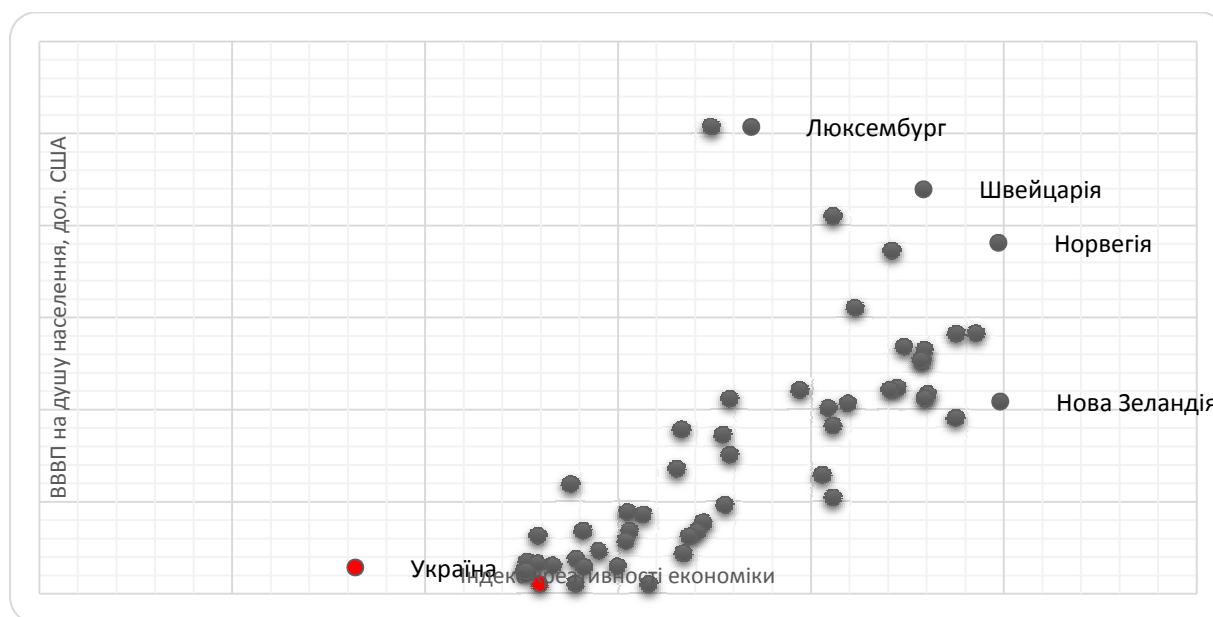

Рис. 2. Взаємозв'язок показників глобального індексу креативності та ВВП на душу населення країн світу, 2015 р.

*Побудовано авторами на основі статистичних даних Світового банку та Глобального рейтингу креативності. <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>; <http://martinprosperity.org/media/Global-Creativity-Index-2015.pdf>

Одна з компаній, що досліджують інноваційність розвитку міст, – шведська Easy Park Group. До світового рейтингу 2017 Smart Cities Index включено 100 міст, найбільш підготовлених до майбутнього. До їх складу увійшли міста переважно з європейських країн, а також Канади, США, Арабських Еміратів, Бахрейну, Нової Зеландії (табл. 1).

Основними критеріями оцінювання міст стали: 4G покриття, безкоштовний Wi-Fi і його доступність, використання смартфонів (наприклад для оплати послуг, проїзду тощо), розумне використання простору, інтелектуальні парковки, датчики руху, за допомогою яких водії можуть обмінюватися інформацією про ситуацію на дорозі, інші.

Таблиця 1

Топ-20 міст за рейтингом 2017 Smart Cities Index

Місто	Країна	Рейтинг
Копенгаген	Данія	8,24
Сінгапур	Сінгапур	7,83
Стокгольм	Швеція	7,82
Цюріх	Швейцарія	7,75
Бостон	Сполучені Штати	7,7
Токіо	Японія	7,59
Сан-Франциско	Сполучені Штати	7,55
Амстердам	Нідерланди	7,54
Женева	Швейцарія	7,53
Мельбурн	Австралія	7,51
Ванкувер	Канада	7,47
Сідней	Австралія	7,43
Берлін	Німеччина	7,39
Гамбург	Німеччина	7,36
Гетеборг	Швеція	7,23
Монреаль	Канада	7,22
Лондон	Об'єднане Королівство	7,18
Тель-Авів	Ізраїль	7,15
Париж	Франція	7,14
Торонто	Канада	7,14

Складено за даними: [12]

Розвиток креативних міст та креативної економіки означає принципово новий підхід до реалізації людського капіталу, організації економічної діяльності. Креативна економіка призначена для поживлення традиційних секторів через створення мультиплікативного ефекту залучення різних неспоріднених галузей до вирішення спільних для міста завдань. Креативні індустрії як економічна діяльність у межах культурних проєктів здатні сприяти розвиткові інших галузей. Так, культурні та креативні індустрії у Великій Британії приносять 5,2 % ВВП, у 2016 р. музичні фестивалі країни залучили 2 млн. туристів [13].

Досвід розвитку креативних індустрій в розвинених країнах світу дозволяє вирішувати численні завдання – економічні, соціальні, урбаністичні, екологічні, культурної взаємодії тощо. Починаючи з 1990-х рр. в Європі та Північній Америці поширилась так звана «ревіталізація» – перетворення вільних та малоефективних індустріальних будівель на культурні об'єкти.

Процеси ревіталізації стартували і в Україні. Серед досить успішних варто назвати створення Арт-заводу Платформа (м. Київ), де проводяться музичні, гастрономічні фестивалі, існують зони коворкінгів, творчих майстерень. UNIT.City (м. Київ) – проєкт інноваційного парку з використанням принципів шерінгу – спільного використання компаніями інфраструктури та майна. Вартість проєкту – 200 млн. дол. США, передбачається розвиток дослідницьких центрів, коворкінгів, житлового мікрорайону з розвинутою інфраструктурою. !FESTrepublic (м. Львів) – креативний простір, що поєднує event-приміщення, навчальні студії, кафе, розважальні заклади. Створений на околиці міста, проєкт привабив підприємців можливістю поєднати умови для праці та відпочинку, організувати альтернативний центр міста [14].

Завдяки глобалізації новітні технології індустрії 4.0 поширюються і в країнах із зростаючими економіками. Окремі приклади їх впровадження в Україні подано в табл. 2.

Таблиця 2

Практика запровадження технологій «Індустрії 4.0» України

Технологічні можливості «Індустрії 4.0»	Нові можливості	Приклади застосування в Україні	Установи, компанії, організації
Цифрові технології	Цифрова трансформація організації виробництва і управління компанії	Автоматизація моделі управління компанії (система SAP); оптимізація виробничої діяльності постачання, ремонту тощо; управління персоналом (SAP Success Factors)	Метінвест Холдинг
	Smart City	«Відкриті бюджети», оптимізація транспортних маршрутів, міські послуги онлайн, стартапи для розвитку «розумного міста»	Київ, Львів, Одеса, Дніпро, Вінниця, інші
	Онлайн банкінг	Клієнтські сервіси на базі цифрових технологій	«Приватбанк»
Хмарні технології, Big Data	Обробка великих обсягів даних, доступ до даних в реальному часі	SAP HANA, SAP Business one – платформи для збереження і обробки даних	Укртрансгаз, ДТЕК (понад 250 компаній)
Технологія Blockchain	Розподілена база даних, зростаючий перелік записів, блоків, захищена від несанкціонованого втручання	Надійна синхронізація даних, що унеможливує їх підміну в результаті зовнішнього втручання	Державний земельний кадастр України, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно
Інтернет речей	Концепція простору, де поєднані аналоговий та цифрові світи	Hardware-стартап Ajax Systems (охоронні системи та датчики для “Smart home”)	Український фонд SMRK

*Складено за даними: <https://www.metinvestholding.com/ua/>; <https://privatbank.ua/>; <http://zakon3.rada.gov.ua/>; <http://ddr.minjust.gov.ua/>; <https://events.sap.com/>; <http://www.smrk.vc/ua/>

Для розвитку економіки актуальними стають проекти та бізнес-ідеї, створені не професіоналами, а цілеспрямованими новаторами, метою яких є реалізація свого потенціалу. Основними джерелами фінансування таких проектів – стартапів виступають венчурні інвестиційні фонди, краудфандінг та бізнес-інкубатори. В Україні сьогодні розробляються різноманітні за галуззю застосування стартапи, деякі вже стали відомими та залучили постійних клієнтів. Для визначення рейтингу кращих вітчизняних стартапів експертами українського веб-порталу ain.ua були обрані десять найбільш перспективних проектів. Критеріями відбору стали вдалі виступи, участь у відомих акселераторах, будівництво власних заводів, вибухове зростання, великі інвестиції, які розпочали свою роботу не раніше 2014 року [15]:

1. Sixa – сервіс для створення віртуального комп'ютера в хмарі.
2. eTachki – онлайн-аукціон старих автомобілів.
3. Mobalytics – аналітична платформа для геймерів.
4. People.ai – сервіс аналізу роботи сейлзменеджерів.
5. Allset – сервіс для замовлення їжі і бронювання столиків у ресторанах.
6. Hideez – hardware-проект, який розробляє розумний брелок-ключ і браслет.
7. Ajax Systems – проект «розумного будинку».
8. SolarGaps – розумні жалюзі, накопичують сонячну енергію.
9. Wishround – сервіс онлайн-бажань.
10. LifeTracker – II-сервіс підвищення продуктивності.

На міжнародній спеціалізованій виставці «EXPO 2017» в Астані (Казахстан) серед 30 кращих у світі розробників альтернативної енергетики – п'ять українських проектів. Це – концентратор сонячної енергії науково-виробничого підприємства Syneko; платформа розумного будинку I-M Smart

Номе; платформа зарядних станцій для електромобілів Go To-U; сонячні жалюзі Solar Gaps; ультраконденсатори Yunasko [16]. Підтримка та формування сприятливих умов розвитку стартапів є важливими для реалізації амбітних завдань технологічного прориву країни, досягнення інноваційного лідерства в перспективних галузях, підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

Висновки. Глобальний світ стрімко змінюється під впливом технологічної революції. Розвиток цифрової економіки, інтелектуалізації виробництва, розвиток глобальних інформаційно-комунікаційних мереж формують виклики для української економіки та її стратегічних перспектив. Трансформація національної економічної системи відбувається некеровано упродовж десятиліть, що вже призвело до спрощення технологічної структури виробництва та експорту, розширення ресурсомістких галузей тощо. Разом з тим, включення до глобальних виробничо-технологічних мереж, активізація технологічного, людського потенціалів можуть стати основою довгострокового зростання національної економіки.

Перехід від сировинно-виробничої економіки індустріального типу до постіндустріальної інформаційної економіки знань потребує системних економічних реформ, якісної зміни освітньої галузі всієї концепції державного управління. З розвитком глобалізації, нові технології стають доступнішими і зрозумілішими. Використання цих переваг дає можливість удосконалити інституціональну структуру в країні, посилити прозорість взаємодії бізнесу і держави, повною мірою реалізувати децентралізацію управління державою, посилити участь бізнесу і суспільства у формуванні та реалізації порядку денного національного розвитку.

В Україні набувають поширення креативні індустрії та їх підтримка на рівні окремих міст і регіонів. Така тенденція, нарівні із впровадженням новітніх технологічних інновацій четвертої промислової революції в традиційних конкурентних галузях, відкриває нові можливості творення економіки знань та посилення національних позицій у глобальному постіндустріальному суспільстві.

Список використаної літератури

1. The fourth industrial revolution: what it means and how to respond, by Klaus Schwab. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution>
2. 56 IT services firms named 'most highly recommended' companies in world. URL: <https://clutch.co/press-releases/it-services-firms-named-most-highly-recommended-companies-world>
3. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С. Перспективи і загрози четвертої промислової революції та їх урахування при виборі стратегій інноваційного зростання. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 1. С. 11–21.
4. Мерзвинська А. М. Дослідження суті креативної економіки та тенденцій і проблем її розвитку в сучасних умовах. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2016. № 1 (55). С. 125–128.
5. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ: Фенікс, 2017. 438 с.
6. Landry Ch., Bianchini F. The creative city. London: Demos, 1995. 235 с. URL: <https://www.demos.co.uk/files/thecreativecity.pdf>
7. Pratt A. C. The cultural contradictions of the creative city. *City, Culture and Society*. 2011. 2: URL: http://andycpratt.info/andy_c_pratt/Research_Writing_Downloads_files/cultural%20contradictions.pdf
8. Pratt A. C. Creative cities: Tensions within and between social, cultural and economic development A critical reading of the UK experience. URL: <http://www.nhu.edu.tw/~lbhung/10201-Research%20Methods/02.pdf>
9. Pratt A. C., Eikhof D. R., Sawyer K., Austin R. D., Johnson P., Straw M., Wikstrom P., Ren J., Lau F., Brok-Kristensen M., with an introductory essay by Brian Moeran. *Opinions: all about creativity and innovation*.
10. Fikri Zul Fahmi. Creative economy policy in developing countries: the case of Indonesia. URL: <http://www-sre.wu.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa14/e140826aFinal00548.pdf>
11. Trade winds: shaping the future of international business. 2015. URL: https://globalconnections.hsbc.com/grid/uploads/trade_wind_report.pdf
12. 2017 Smart Cities Index. URL: <https://easyparkgroup.com/smart-cities-index/>
13. ЄС в Україні. URL: <https://euukrainecoop.net>
14. Культура і креативність. Програма ЄС – Східного партнерства. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/from-machines-to-idea>
15. Кращі українські стартапи. URL: <http://platforma-msb.org/krashhiukrayinski-startapy>
16. Національний Промисловий Портал. URL: <http://uprom.info/>
17. The World Bank. URL: <http://data.worldbank.org/>
18. UNCTADstat. URL: unctadstat.unctad.org/

References

1. Schwab, K. The fourth industrial revolution: what it means and how to respond, available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution>
2. 56 IT services firms named 'most highly recommended' companies in world, available at: <https://clutch.co/press-releases/it-services-firms-named-most-highly-recommended-companies-world>
3. Illyashenko, S. M., Illyashenko, N. S. (2016), Perspectives and threats of the fourth industrial revolution and their consideration when choosing strategies for innovation growth, *Marketing i menedzhment innovacij*, vol. 1. pp. 11–21.
4. Merzhvyn's'ka, A. M. (2016), Research of the essence of the creative economy and trends and problems of its development in modern conditions [Doslidzhennya suti kreatyvnoyi ekonomiky ta tendentsiy i problem yiyi rozvytku v suchasnykh umovakh], *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 1 (55), pp. 125–128.
5. Mezentssev, K., Oliynyk, Y., Mezentsseva, N. (ed.) (2017), *Urban Ukraine: in the epicenter of spatial changes*: monograph, Kyiv: Phoenix, Ukraine.
6. Landry, Ch., Bianchini, F. (1995), *The creative city*. London, available at: <https://www.demos.co.uk/files/thecreativecity.pdf>
7. Pratt, A. C. (2011), The cultural contradictions of the creative city. *City, Culture and Society*, 2, available at: http://andycpratt.info/andy_c_pratt/Research_Writing_Downloads_files/cultural%20contradictions.pdf
8. Pratt, A. C. Creative cities: Tensions within and between social, cultural and economic development. A critical reading of the UK experience, available at: <http://www.nhu.edu.tw/~lbhung/10201-Research%20Methods/02.pdf>
9. Pratt A. C., Eikhof D. R., Sawyer K., Austin R. D., Johnson P., Straw M., Wikstrom P., Ren J., Lau F., Brok-Kristensen M., with an introductory essay by Brian Moeran. Opinions: all about creativity and innovation.
10. Fikri Zul Fahmi. Creative economy policy in developing countries: the case of Indonesia, available at: <http://www-sre.wu.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa14/e140826aFinal00548.pdf>
11. Trade winds: shaping the future of international business (2015), available at: https://globalconnections.hsbc.com/grid/uploads/trade_wind_report.pdf
12. 2017 Smart Cities Index, available at: <https://easyparkgroup.com/smart-cities-index/>
13. The official site of YeS in Ukraine, available at: <https://euukrainecoop.net>
14. Culture and creativity. EU-Eastern Partnership Program, available at: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/from-machines-to-idea>
15. Best Ukrainian startups, available at: <http://platforma-msb.org/krashhiukrayinski-startapy>
16. National Industrial Portal, available at: uprom.info
17. The official site of The World Bank, available at: <http://data.worldbank.org/>
18. United Nations Conference on Trade and Development UNCTADstat, available at: unctadstat.unctad.org/

L. O. Petkova
D. Yu. Marushchak

**FROM INDUSTRIAL TO CREATIVE CITY:
POST-INDUSTRIAL CHALLENGES FOR UKRAINE**

In modern conditions of increasing the global movement of human capital, information, technology, the role of economic development innovation factors and growth is constantly growing. The post-industrial era accelerates the transition to the latest knowledge-based technologies, information and culture.

In modern economic studies, considerable attention is paid to the study of the success factors so-called "smart", creative cities. There are three different varieties of the creative city: place marketing, novel policy process, and creative industries. The article deals with the international experience of developing creative industries on the example of the most successful cities in the world. The interdependence between the level of creativity and the economic development indicators is determined.

Ensuring sustainable long-term economic growth in Ukraine and strengthening its international competitiveness directly depends on the speed and efficiency of using the innovative potential of post-industrial development. Structural changes in the Ukrainian industry do not take sufficient account of the modern technological progress requirements. The article examines the experience of introducing and supporting the newest creative industries in Ukrainian cities and identifies the necessary conditions for their further development.

Keywords: industrial city, regions, smart city, creative industries, venture business.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2017.